

GAZİANTEP

Kültür

Fikir ve San'at Dergisi

SAYI : 10

10 AĞUSTOS 1958

100 KURUŞ

Ömer Asım Aksoy
Abdullah Edip Çitçi
Abdülkadir Batur
M. Güner Samlı
Hasan Öztaş
Yıldırım Kavraal
H. Uğuroğlu Barlas
Mehmet Solmaz
Cabir Tekin
Cemile Koral
Sabahat Aradgöğüş
Adnan Ravullu
Enver Tuncalp
Sabahattin Kazanasmaz
Ertuğrul Karakoç
Tayip Kaya
Ali Galip Pi
Ayhan Hünelp
Hulûsi Yetkin

Gaziantep Kültür Derneğinin Gaziantep'te tertip ettiği
Kıbrıs Mitinginden bir görünüş

İçindekiler

Yazının Konusu:	Yazan:	Sayfa:	Cilt t Sayfa:
Derneğimizin istikbali Genel Kurul kararına bağlıdır.	Hulûsi Yetkin	3	207
Kültür Derneğinin son 11 aylık faaliyeti	Hulûsi Yetkin	4	208
Gaziantep'in Zirai Durumu	Komisyon	6	210
Bir yaşına basarken	M.Güner Samh	7	211
Sevili günlere doğru (Şiir)	Apdullah Edip Çitçi	7	211
Gaziantep şehrinin coğrafi durumu	Komisyon	8	212
Kültür Derneğinin kısa tarihçesi	Hulûsi Yetkin	9	213
Gaziantep Kültür Dergisi	Adnan Ravullu	11	215
Mütercim Asım'ın Lûgatçiliği	Ömer Asım Aksoy	12	216
Gaziantep şehri ve Vilâyetinin tarihi durumu	S.Aradgöğüş-C.Koral	14	218
Çağrı (Şiir)	Ertuğrul Karakoç	15	219
Arkadaşlarım (Şiir)	Enver Tuncalp	15	219
Gaziantep bir seyyah ve bir eğlence şehri olabilir	Abdülkadir Batur	16	220
İki bayramda Atatürk'üm (Şiir)	Yıldırım Bengi Kavraal	16	220
Aşk için güller alıyorum (Şiir)	Ali Galip Pi	16	220
Tarihî Belkis harabeleri	Mehmet Solmaz	17	221
Nerede geleneklerimiz?	Hasan Öztaş	18	222
Ertuğrul Karakoç'un İlk'i	Ayhan Hünalp	18	222
Gaziantep'te Eczacılık	H.Uğurool Barlas	19	223
Türk şiirinde valan teması	Tayip Kaya	22	226
Kültür Derneğinin yayım bağışları	Cabir Tekin	23	227
Derneğimizin Tiyatro ve Musiki gösterileri	Sabahettin Kazanasmas	24	228

GAZİANTEP YÜKSEK TAHSİL OKUTMA VE KÜLTÜR DERNEĞİ'NİN

KİTAP VE BUROŞÜR YAYINLARI:

Aydi Divanı (Ömer Asım Aksoy-Şakir Sabri Yener-Ali Nadi Üner) 300 kr.

1. Gaziantep'in Yakın Tarihinden Notlar ve hatıralar. (Şakir Sabri Yener) 200 kr. Gaziantep'in Maarif tarihi.

2. İlk Şiir kitabı (Ertuğrul Karakoç) 25 kr.

3. Burası Sınır Şehri Gaziantep (Halim Yağcıoğlu) 50 kr.

4. Bizden şiir kitabı (A Gani Uncuğil) 25 kr.

5. Ballı Kaya Şiir Kitabı (Uğurool Barlas) 70 kr.

6. Gaziantep'te derlenen Türküler ve Maniler (Cemil Güçyılmaz) 300 kr.

7. Keşiş Dağı Arpalık (Mehmet Solmaz) 110 kr. Fıkra ve Makaleler.

8. Gaziantep Dolaylarında Türkmencilik ve Baraklar (Ömer Özbaş)

9. Gaziantep Kitabeleri (Şakir Sabri Yener)

10. Su, üç perdelik manzum piyes (H.Uğurool Barlas) 100 kr.

11. Gaziantep Yerli Âdetleri (Gaziantep i folklorcularının müşterek eseri)

Dernek Adına Sahibi:

AVUKAT
HULÜSİ YETKİN

Mesul Müdürü:

SAİT SÖYLEMEZ

Dizildiği ve Basıldığı yer
Gaziyurt Matbaası
GAZİANTEP

GAZİANTEP

Kültür

AYLIK FİKİR VE SANAT DERGİSİ

CİLT : 1 10 AĞUSTOS 1958 SAYI : 10

İdare Merkezi :

Park Sokak No. 33

Telefon : 2998

GAZİANTEP

Satış Merkezi :

Güneydoğu Yayıncılık ve
Kitabevi

GAZİANTEP

GAZİANTEP YÜKSEK TAHSİL OKUTMA VE KÜLTÜR DERNEĞİ ORGANIDIR

Derneğimizin İstikbali Genel Kurul Kararlarına Bağlıdır

Derneğimizin 24.Ağustos.1958 Pazar günü genel kongresi vardır. Bütün üyelerimizin katılacağı genel kongrede aşağıdaki esaslar kabul edilirse, Gaziantep Kültür Derneği yeni idare heyetinin daha iyi çalışacağına inanıyorum.

1) Öğrenciye yardım işinde talebe bankası zihniyeti hakim olmalıdır.

Onbir yıldanberi, Gaziantep Kültür Derneği gelirinin yüzde 80 nini yüksek tahsilde okuyan öğrencilere borca vermiştir. Halen 90 öğrenciden 73 000 lira alacağı vardır. Yardım gören gençler, mezun olduktan bir yıl sonradan başlamak üzere ayda 25 liradan borçlarını derneğe ödemeleri gerekirken, ödememektedirler. Yalnız on öğrenci taahhütlerine sadık kalmış ve borç aldıkları 9000 lirayı geri ödemişlerdir.

Borç verilen paralar derneğe geri dönmediğinden, Kültür Derneği bir türlü gelişmemektedir. Borçlanılan paranın tahsil edilmemesinin başlıca sebebi; yardım yönetmeliğinin borçlulara açık kapı bırakmasıdır. Yardım yönetmeliğinin halen yürürlükte bulunan 14ncü maddesini birlikte okuyalım: (Yardım gören öğrenci mezun olduktan sonra borçlandığı meblağı ayda en az (25) lira taksitle öder.

Memur ve hizmet erbabı için ödeme, memuriyet ve hizmete başladığından 3 ay sonra başlar.)

14 üncü maddenin birinci fıkrasını sebep göstererek borcunu ödemek istemiyenler çoktur. Meselâ; Dernekten 4 yıl müddetle üst üste yardım gören bir öğrenci, aradan 6 yıl geçtikten sonra borcunu ödemesi için şahsına müracaat edildiğinde, henüz mezun olmadığını vesika ile isbat ederek takipten kurtulmaktadır.

Borçluların çoğunda, 14 ncü madde gereğince borçlarını ödemeleri gerekirken, henüz para kazanamadıklarını iddia ederek idare heyeti üyelerini acındırarak takipten kurtulmaktadırlar. Bunlar içinde 8-9 yıldan beri, binlerce lira tutan borçlarından 1 kuruş dahi ödemeyenler çoktur.

11 yıldan beri devam eden bu komediye bir son vermek için, yardım yönetmeliğinin 14 ncü maddesinin aşağıdaki şekilde Genel Kongrece değiştirilmesi uygun olur kanaatindeyim:

(Yardım gören öğrenci, yardım kesildikten 18 ay sonra, ayda en az, (25) lira taksitle borcunu öder. Muaccel olan borçlar %5 faize tâbidir. Muaccel borcu 150 lirayı geçenler kefilleriyle birlikte icraya verilirler.

Her yardım gören öğrenci, adres ve işyeri değişikliklerini derneğe bir dilekçe ile bildirmeğe mecburdur.

(Devamı sayfa 22 de)

Kültür Derneğinin son 11 Aylık Faaliyeti

Gaziantep Kültür Derneğinin son 15.Eylül.1958 tarihli fevkalâde kongresinde işbaşına getirilen Merkez Yönetim Kurulunun 11 ay gibi kısa bir zamanda başardığı işleri şöyle sıralayabiliriz:

1.Merkez Yönetim Kurulu:

a) 11 ayda 44 toplantı yapılmış ve 44 toplantının 27 sinde kararlar alınmıştır. Böylece dernek tarihinde, son Merkez Yönetim Kurulu toplantı ve karar rekoru kırılmıştır.

b) Merkez Yönetim Kurulu Kültürel faaliyetlerde bulunmak üzere (Kültür ve Yayın şubesini) kurmuş ve bu şubenin çalışmalarını devamlı kontrol altında tutmuştur.

c) Yurt meselesi ile öğrenciye yardım işini Merkez Yönetim Kurulu bizzat idare etmiştir.

ç) Dernek hesapları ve defterleri modern muhasebe usullerine göre yeni baştan düzenlenmiştir.

d) Dernek üyelerinin sayısı son 11 ayda bir misli artmış ve üye kayıt defteri yeni baştan düzenlenmiştir.

e) Ankara, İstanbul şubeleri Merkezle işbirliği yaparak ve faal bir şekilde çalışması gerekirken çalışmadıklarından feshedilmişlerdir. Yeni şubelerin kurulması için de eski hatalara düşmemek için acele edilmemiştir. İlk fırsatta faal hemşerilerimize Ankara ve İstanbulda yeni şubeler kurma salahiyeti verilecektir. Kazalarımızda Şubeler kurmak için harekete geçmiş bulunuyoruz.

2. Dernek gelirleri

a) Her yıl Gaziantep Belediyesi Öğrenci yardımına sarf olmak üzere 5000 lira derneğimize yardım yapıyordu. 1958 mali yılında ise bu 5000 liraya ilaveten Kültürel faaliyetler içinde 10.000 lira tahsis edilmiştir. Böylece Gaziantep Belediyesi

geçen yıllara nisbetle yardımını iki misli artırmış bulunuyor.

b) Derneğimiz özel idareden 1958 yılında 2000 lira yardım görmüştür.

c) Halkın yardımı da geçen yıla nisbetle iki misli artmıştır. Yardımların yüzde 65 i kültürel faaliyete harcanmak şartı ile yapılmıştır.

ç) Dernek borçlularından tahsil edilen para 11 ayda 3.488 lirayı bulmuştur. Bu miktar geçen yıl tahsil edilenden 2 misli, 9 yılda tahsil edilenin yüzde 40 ıdır. Derneğin halen öğrencilerden alacağı 73.000 liradır.

d) Feshedilen İstanbul ve Ankara şubelerinden devranılan miktar 3149 lira 86 kuruştur.

3.Yurt meselesi:

a) Ankarada yerleşmiş bazı hemşerilerimizin ve bilhassa Milletvekilimiz Süleyman Kuranel'in gayreti ile Ankarada bir yurt arsası satın alınmıştır. Arsa bedeli olan 15000 lirayı Kültür Derneği ödemiştir. Devletin ayırdığı tahsisatla pek yakında inşaata başlanacaktır.

b) İstanbul yurdunun gerçekleşmesi, İstanbulda faal bir şubenin kurulmasına bağlıdır. Şubenin faal elemanlardan kurulmasına çok çalıştıksa da muvaffak olamadık. İstanbulda bulunan bazı hemşerilerimiz tarafından yeni kurulan (Gaziantep'i Tanıtma ve Yardımlaşma Cemiyeti) yurt meselesinde biraz başarı kazanırsa bu cemiyete bütün imkânlarımızla yardım yapacağız.

c) Yurt için para teminine çok gayret sarfettik. Bu arada bir eşya piyango-su da tertip ettik. Maalesef, gerek resmi makamların ve gerekse zenginlerimizin ilgisizliği sebebiyle ümit ettiğimiz neticeyi alamadık. Yurt kurulmasını candan arzu eden ve bu hususta bizi şiddetle tenkit

eden hemşerilerimiz dahi yardımımıza koşmadı.

4. Öğrenciye yardım:

a) 11 Yıldan beri Yüksek tahsil öğrencisine yapılan yardıma artan bir ölçüde bu yılda devam edilmiştir. Geçen idare heyeti zamanında 13 öğrenciye yardım yapılırken, bu miktar son idare heyeti zamanında 20 öğrenciye çıkarılmıştır.

b) Gördüğü yardım sona eren ve derneğe olan borçlarını ödemesi gereken hemşerilerimizden dernek paralarının muntazam tahsili için (Yardım Yönetmeliğinde ceğışiklik yapılması ve bir (Yardım ve Takip Şubesi)nin kurulması Genel Kurula teklif edilecektir. Bu sayede elde edilecek döner sermaye ile yılda 40 öğrenci okuyabilecektir.

c) Derneğe borcu olanlardan en fazla tahsilât son 11 ay içinde olmuştur.

5. Kültürel Faaliyetler:

a) Gaziantep Kültür Derneği, 11 yıllık mazisinde kültürel faaliyetler sahasında en iyi neticeyi son 11 ay içinde almıştır. Yeni kurulan (Kültür ve Yayın Şubesi) bir çok imkânsızlıklarla savaşıyor ve sadece 6000 liralık döner sermaye ile mümkün olanı yapmağa çalışmıştır.

b) Kültür ve Yayın Şubesinin ilk kurulan Kitap ve Dergi Yayın Kolu, 10.Kasım 1957 tarihinden beri, her ayın onuncu günü (Gaziantep Kültür) dergisini yayınlamaktadır. Gaziantep Kültür Dergisi Gaziantep'i tanıtmaya çalışmakta ve Gaziantep'in kültürel, tarihi, folklor, ekonomik durumunu ve davalarını dile getirmektedir. Dergi bilhassa Gaziantepli münevverler arasında ilgi görmüştür. Maarif Vekâletince satın alınmış ve ikinci baskıları dahi yapılmıştır. Gaziantep'te son 8 yılda bir tek kitap dahi neşredilmemiştir. Yayın kolumuz ise son altı aydan beri kitap ve burosürler de yayınlamaktadır. Gaziantep ile ilgili 7 kitap yayınlanmış ve 4 kitap da baskıya verilmiştir.

Yayın kolu Gaziantep'te gençliği ve çocukları kültür ve sanat hareketlerine teşvik etmek maksadıyla haftalık (Gençlik

Sesi) ve (Çocuk Sesi) gazetelerini de neşre başlamıştır.

Yayın kolu birde basın bülteni yayınlamakta ve Gaziantep Kılavuzunu hazırlamaya çalışmaktadır.

Yayın kolu çoğu dernek yayını olmak üzere 7300 adet kitap, dergi, gazete ve burosürü parasız olarak kütüphanelere, okullara, yazarlara ve teşekküllere dağıtarak yayın faaliyetinin gelişmesine çalışmıştır. Yayın kolunun daha iyi vazife görmesi için bir matbaanın kurulması ve Kültür ve Yayın Şubesinin döner sermayesinin artırılması gerekmektedir.

c) Tiyatro ve musiki kolu, derneğin sekiz yılda tertip ettiği gecelerin sayısı kadar geceyi, 6 ay içinde tertip etmiştir. Tiyatro ve musiki kolunda yüzden fazla genç vazife almıştır. Kültür ve Yayın Şubesinin maddi imkânlarının çok mahdut oluşu; resmi dairelerin ve okulların yardımcı olmayışı, iyi bir çalışma yerinin olmaması sebebiyle Tiyatro ve Musiki kolumuz arzu ettiğimiz neticeleri alamamıştır. Bütün imkânsızlıklara rağmen fedakâr gençlerin gayreti sayesinde halkın ilgisi ve desteğini kazanan Gençlik Birliklerimiz, Genel Kongrenin himayesi sayesinde önümüzdeki aylarda daha iyi geceler tertip etmesi mümkün olacaktır.

Gaziantep'te Devlet Tiyatrosunun bir şube açması içinde gereken teşebbüsler yapılmaktadır.

ç) Sergi kolumuz dernek tarihinde ilk defa olarak iki sergi tertip etmiştir. Sergileri 30.000 den fazla Gaziantep'li gezmiştir.

d) Kitaplık ve Arşiv kolumuz, Gaziantep ile ilgili kitap, dergi, gazete, klişe, fotoğraf ve vesikaları bir araya toplamaktadır. Böylece Gaziantep'li yazarların ve yayın kolumuzun istifade edeceği sadece Gaziantep'ten bahseden bir kütüphane ve arşiv deposu kurulmaktadır. Kültür ve Yayın Şubesinin maddi imkânlarının çok mahdut oluşu, Gaziantep Kitaplık ve Arşiv deposunun süratle zenginleşmesine engel olmaktadır.

Gaziantep'in Zirai Durumu

I - Şehir halkının ziraatla ilgi derecesi

Vilâyet halkının hemen hepsi ziraatla direk veya endirek olarak uğraşır. Kaza ve köylerde yalnız ziraat hakim olduğu halde merkezde ziraatın yanında ziraat sanâatlarının da yer aldığı görülür.

Merkez kaza halkının ziraatla ilgisi :

a - Büyük müstahsil:

Ziraatla iştigal edenlerin takriben %5 ini teşkil eder. Umumiyetle arazileri köy ve kasabalarda bulunur. Antep fıstığı, bağ, zeytin ve tarla ziraatı ile meşgul olurlar.

e) Derneğimizin teşebbüsü ile 4. Temmuz 1958 tarihinde Gaziantep'te büyük Kıbrıs mitingi yapılmıştır. Mitinge onbinlerce Gaziantep'li katılmıştır. Miting derneğimize 5000 liraya yakın bir paraya mal olmuştur. Şehir Meclisimizin kabul edeceği ek bir tahsisatla derneğimiz bu ağır yükten kurtarılacaktır.

6. Kültür Derneğinin Geleceği:

Son 11 aylık dernek çalışmaları sayesinde, Kültür Derneğinin varlığı halk kütüphaneleri arasında duyulmaya başlamıştır. Dernek etrafında büyük bir taraftar kütlesi ve müsait bir muhit teşekkül etmiş bulunuyor. Kültür Derneğinin 24. Ağustos. 1958 tarihli genel kurul kongresinde yeni seçilecek idare heyeti en müsait şartlarla karşılaşmış olacaktır. Faal hemşerilerden müteşekkil bir idare heyeti, derneği çok daha iyi neticelere kavuşturabilecektir. Şu halde dernek üyelerine düşen en büyük vazife etikete bakmadan, çalışmaya açıkça söz veren, şahsî durumları müsait, faal hemşerileri idare heyetine seçmektir. Hülasâ, Kültür Derneğinin istikbali, Genel Kongre seçimlerinin neticesine bağlıdır.

H. YETKİN

b - Küçük müstahsil:

Ziraatla meşgul olanların takriben %95 ini teşkil eder. Bunlar zirai karakterlerine göre muhtelif katagorilere ayrılırlar.

1 - Küçük işletme sahibi olup ziraatı kendilerine sanat ve geçim membaı sayanlar. (Bilhassa bostancılar, yarıcılar ve kiracılar) Bunlar küçük işletme sahiplerinin takriben %20 sini teşkil ederler.

2 - Şehirde diğer bir iş sahibi olup aynı zamanda ziraatçılık yapanlar. takriben %60.

3 - Ziraat sanâatları ve endirekt olarak (makina tamiri gibi) ziraatı yardımcı olan işlerle uğraşanlar. Takriben %20

II - Zirai faktörlerin Vilâyetteki durumu :

A - Toprak :

Esas itibarile Vilâyette hakim Akdeniz kıvılcı topraklarıdır. Umumiyetle renkleri kırmızı, bünyeleri ince veya ince orta, yapıları granile-blok, kıvamları yapışkan, plastik ve derenaj kabiliyetleri çok iyidir. Ana kaya umumiyetle kuzeyde yakın güneyde derindir. C horizonu umumiyetle tortul küftelerden kalker bazı kısımlarda ise püskürük küfte olarak bazalittir. Toprak tabakası ortalama 50 cm. civarındadır. Toprağın kuvveti inbatiyesi genel olarak zayıftır.

B - Su :

Taban ve yeraltı suyu umumiyetle derindedir. Ana kaya kalker olduğundan yeraltı sularına oldukça sık rastlanır. Yer üstü sularından zirai bünyeye tesir eden en mühim akarsulardır. Vilâyette sulamada istifade edilen akar sular sırasıyla : Sacır, Nizip çayı, Afrin deresi, Karasu, Merzimen deresi ve Balık suyudur. Göl ve bataklık olarak yalnız İslâhiye civarındaki Karaemen bataklığı mevcuttur. Fırat nehri Vilâyetin doğu hududunu çizmektedir. Bir kaç motopomp müstesna hemen hemen sulamada hiç istifade edilmemektedir. Fırat sulama suyu kaynağı olarak istikbal vaad eden yegane akar sudur. (Devam edecek)

Bir Yaşına Basarken

M. Güner SAMLI

"Kültür Derneği,, faal olarak çalışmaya başladığının birinci yıldönümünü kutlamak üzere bulunuyor. Bizler, bu yıldönümünü mes'ut bir yıldönümü olarak kabul etmekteyiz. Şöyleki:

"Kültür Derneği,, şimdiye kadar, diğer derneklerin yapabilecekleri fakat yapmadıkları hayırlı işleri yapmış; gerçek bir dernekçiliğin cemiyet için, memleketin istikbalini ellerinde tutan genç nesil için ne kadar faydalı, ne kadar istifadeli olduğunu isbat etmiştir.

Bir yıl içinde tertiplenen "gece,, ler, piyesler, eğlence günleri, ölmek üzere bulunan millî folklorun uyanırılışı ve nihayet-iyide olsa, kötude olsa- bir kıbrıs mitinginin yapılması biz gençler arasında bir canlılık yaratmış ve şimdiye kadar pek az san'at geceleri yaşamış halkımız için âdetta bir neş'e, zevk ve hattâ huzur kaynağı olmuştur. Zira takdir edilir ki cemiyetleri kültür sahasında ilerleten kuvvetlerden birisi de tiyat olardır.

Bu hususta daha da ileri gidilerek denilebilir ki tiyatrolar, umumi olarak kötü örnekler veren sinemalardan daha çok faydalı olmaktadırlar.

Bu vesileyle şu hususu da belirtmek yerinde olur: Halk arasında olsun, san'at severler arasında olsun şöyle bir kanaat var: Kültür Derneği gerçekten Kültür Derneği olduğunu göstermiştir. Halbuki şu bir senelik ümit verici faaliyetler olmadan önce böyle bir derneğin mevcudiyetini bile hissetmezdik.

Şimdi akla bir sual gelebilir. Gerçekten Kültür Derneği bir kültür yuvası hüviyetini kazanabilmiş midir? Fakat henüz faal olarak bir yıllık çalışma devresinde yapılanlar, derneğin hakiki veçhesini, bütün açıklığı ile olmasa bile yinede göstermiştir. Hiç şüphesiz derneğe daha çok imkânlar sağlandığında bu veçhe daha berrak ve

daha aydınlık olarak görünecektir. Yeter ki dernek halka kendisini sevdirmesini bilsin, itimat telkin edebilsin ve halkın belediklerini kısırda olsa yerine ge'irebilsin.

Bu beklenenler neler olabilir? Bir çok şeyler. Neler olmazki.. Yalnız derneği benimseyen çoğunluk, yapılmakta olan öğrenci yardımlarının artırılması yanında kültürel faaliyetlerin daha çok genişletilmesini ve derneğin siklet merkezinin kültürel faaliyetler olmasını arzulamaktadır.

Ümit edelim ki büyük kongrede halkın sesi ön plâna alınsın..

Sevgili Günlere Doğru

Baharı seninle gördüm
Bir delice mut doldu içime
Çiçek açtı kaysı ağaçları
Sonra caneriği bahçelerde

Seyrettiniz mi uyanışını
Ağacın dalın yaprağın
Sonra kır çiçeklerinin
Yönelişini ışığa

Ne fabrika gürültüsü
Ne trenin düdüğü kulaklarımda uğulduyan
Bir sen varsın sevilerimde
Anılarım boyunca yaşıyan.

Abdullah Edip ÇITÇI
(Dost'tan)

Önüne gelene emniyet etmek insanın mahvına kadar yürür. En güzel rehber şüphedir.

Gaziantep şehrinin coğrafi durumu

A- Şehrin Coğrafi mevkii takriben:

37 05 Tul

37 22 Arz dır.

B- Şehri çevreleyen belli başlı nehir, dağ, orman, ova ve benzerini şehre nazaran cihetleri ile isimleri:

Gaziantep şehri, 7 coğrafi bölgemizden biri olan Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer alır. Bu bölge geniş bir yay meydana getiren güneydoğu Toroslarının önünde, gittikçe alçalarak Suriye düzlüklerine geçen dalgalı bir platódur.

Gaziantep bu platoyu derin bir şekilde yaran Fırat nehrinin batısında 97000 nüfusuyla bölgenin en kalabalık şehridir.

Çukurova, Hataydan, Diyarbakır, Urfa ve Maraştan Halebe giden yolların kavşağında önemli bir coğrafi konuma sahiptir.

Şehir Fırat nehrinin kolu olan pancarlı mevkiiinden kaynağını alarak batı doğu istikametinde akan Alleben deresi boyunca kurulmuştur. Bu yüzden batıdan doğuya doğru uzun, kuzeyden güneye doğru daha kısadır.

Gaziantep'in hemen yakın çevresindeki yükseklikler:

Takriben 8.50 kilometre kuzeyde 1250 metre yükseklikte Dülük Baba 11,5 kilometre kuzey batıda 1050 metre yükseklikte Sanı ve 24 kilometre mesafede 1490 metre kadar yükselen sof dağları yer alır. Batıda ise 9,5 kilometre de 1100 metre yükseklikte Gani Baba, güneyde 3 kilometrede 1050 metre Mardin t-pesi ve doğuda 15 kilometre mesafede 1069 metre yükselen Güveniz dağları bulunur. Şehir içinde ve civarında orman yoktur.

C- Gaziantep ova ve üzerinde yer alan 3 tepe üzerinde kurulmuştur. Bunlar Türktepe, Kayacık, Tepebaşı denilen tepelerdir. Türktepe doğuda, Tepebaşı batı, kayacık ise bunların arasında Tepebaşına yakın bir yerdedir. Ovanın yüksekliği lise ve Meteoroloji istasyonu çevresinde 849 metre

İstasyonda ise 812 metredir.

Ç) Gaziantep'te rüzgarlar umumiyetle mutedildir. Şehrimizin topoğrafik durumu dolayısıyla fırtına derecesinde rüzgar pek az kaydedilmektedir. Yaz ayları kışa nazaran bu hususda daha hareketlidir.

D) Gaziantep'te yıllık yağış umumiyetle yeter miktarı bulmamaktadır. Ayrıca yıllık yağışın mevsimler arasındaki tevzii ise çok değişiktir. Yıllık yağışı % de 53,5 si kış mevsiminde düştüğü halde ilkbaharda % 25,5, Sonbaharda %19,0 yazın ise ancak %2 nisbatında yağış düşmektedir.

Gaziantep şehrinin güneşlenme müddeti birçok Anadolu şehrinde daha fazladır. Bilhassa yaz aylarında bu fark dahada çoktur. Yapılan rasatlara nazaran günün ikinci yarısında güneşlenme birinci yarısından daha çoktur. Bundan da batı yüzeyin doğu yüzeyden daha fazla güneş aldığı manası çıkmaktadır.

E) Gaziantep rutubet bakımından iç Anadoluya ve bilhassa Ankara'ya benzemektedir. Hava nemi bir gün içinde ve muayyen saatlerde gerek apsolut nem ve gerekse buhar basıncı bakımından pek büyük farklar göstermektedir. Bunada sebep çok yakınlarımızda büyük su kütlelerinin bulunmamasıdır.

Şehrimizde rasat edilen buhar basıncının yıllık ortalaması 5,9 mmkğ dır. Sipsifik ve Apsolut nem kıymetleri yaz ayları kışdan daha yüksek kıymetler göstermektedir. Fakat rölatif nem yazın kışa çok daha düşüktür. Yazın rölatif nemin doğma haline yakın olmaması yüzünden bu mevsimde Gaziantep pek az yağış almaktadır. Yapılan rasatlara göre yıllık rölatif nem ortalaması %59 dur. Bu kıymet yaz aylarında düşük kış aylarında ise yüksektir. Mesela: Ocak ayında ortalama rölatif nem % 79 olduğu halde Temmuz ayında % 39 za kadar düşmektedir.

Gaziantep Kültür Derneğinin KISA TARİHÇESİ

22. Ağustos. 1947 tarihinde resmen faaliyete geçen Gaziantep Kültür Derneği bu günlerde 11 yaşını doldurmuş 12 yaşına girmiş bulunacaktır. Bu kuruluş yıldönümünde derneğin kuruluşundan, derneğe hizmet edenlerden, yapılan işlerden kısaca bahsetmeyi uygun buldum.

Gaziantep Kültür Derneği, 1. Nisan 1945 de İstanbuldaki Gaziantepçilerin kurduğu (Gaziantep Yüksek Tahsil Talebe Cemiyeti) nin bir devamından ibarettir. Gaziantep Yüksek Tahsil Talebe Cemiyeti 1945-1946-1947 yıllarında 9,000 lira kadar bir gelir sağlanmıştı. Bu paralar fakir Gaziantepçiler Yüksek Tahsil Öğrencilerine harcanmıştı. Her yıl bir fıstık gecesi tertip edilmişti. Talebe Cemiyetinin esas gayesi talebe yurdu kurmaktı. Fakat yurt işinde bir başarı elde edilemedi. Gaziantep Yüksek Tahsil Talebe Cemiyetinin son idare heyeti 1947 yılının yaz ayında Gaziantep'te büyük bir faaliyet göstermişti. Vali, Belediye Başkanı ve Milletvekilleri ile temas edilmiş ve fikirleri alınmıştı. Şehrin ileri gelenleri toplantıya çağırılmış ve bir de komisyon kurulmuştu. Komisyona Vali Raif Tek, Avukat Hüseyin Tavşancıl, Avukat Enver Koçak, Gazeteci Ali Elgin ve Dişçi Hayri Altınöz seçilmişlerdi. Bu komisyon bir çok Gaziantepçilerle tezriki mesai yapmıştı. Gaziantep'te bir ana cemiyet kurulması, bunun gerek kazalarda, gerek yüksek öğretim merkezlerinde şubeleri açılması fikri ortaya atılmış ve bu fikir etrafındaki çalışmalar neticesinde (Gaziantep Kültür Derneği) kurulmuştur. Vali Raif Tek dahi tüzük maddelerinin münakaşasında gece saatikilere kadar zaman ve istirahatinden fedakârlık etmişti, Dernek öğrenciye yardım, Talebe yurdu ve bilhassa Kültürel sahada faaliyet gösterecekti. Bundan dolayı ismine (Kültür Derneği) denmişti.

Nihayet dernek 22. Ağustos, 1947 de resmen faaliyete geçmişti. Derneğin kurucu üyeleri şunlardı:

Avukat Nail Bilen (Belediye Bşk.)
Avukat Enver Koçak, Avukat Hüseyin Tavşancıl, Avukat Feyzi Sanzal, Avukat Nimet Cengiz, Gazeteci Ali Elgin. Gazeteci Ali Nadi Ünler, Kamil Oçak, Kenal Kalender, Öğretmen Mehmet Özmen, Azmi Körükçü, Öğretmen Hanifi Ahı, Öğretmen Ali Bilen, Saip Atıy, Öğretmen Kadri Kaynak, Mehmet Turgut, Ayhan Ünler, Sıtkı Erkılıç, Cahit Belibagli, Zaffer Yalçın, Gazeteci Ali İhsan Göğüş, Milli Eğitim müdürü İbrahim Özdal.

Gaziantep Kültür Derneğinin ilk merkez yönetim kurulu üyeleri şunlardı:

Avukat Hüseyin Tavşancıl (Başkan),
Doktor Mecit Barlas, Abdülkadir Batur,
Mühendis Mehmet Dilir Atay ve Avukat Nail Bilen.

1947 yılında İstanbul, Ankara, Nizip ve Oğuzelinde derneğin şubeleri kurulmuştu. Özel idare ile Gaziantep Belediye side Gaziantep Kültür Derneğine her yıl 5000 ner lira yardıma başlamışlardı. Halk da kurulan derneğe cömert davranıyordu. Dernek 1947 - 1948 yıllarında bilhassa Yüksek Tahsil öğrencisine yardım işinde muvaffak oldu. Yurt meseleri ve Kültürel sahada ise büyük bir başarı kazanamadı.

Derneğin Merkez Yönetim Kurulunda 1948-1949 yıllarında şu üyeler vazife almıştı:

Avukat Hayri Elbeyli, Avukat Nail Bilen, Necmi Bayram, Süleyman Kuranel, Öğretmen Safi Erserim, Avukat Cemil Cahit Güzelbey, Ali Budak, Ali Taşar ve Avukat Ahmet Barlas.

27.8.1949 Kongresinde seçilen Merkez yönetim kurulu üyeleri:

Avukat Orhan Barlas, Avukat Hayri Elebeyli, Avukat Nail Bilen, Necmi Bay-

ram, Kemal kalender, Dr.Kemal Ahı, Safi Erserim, Süleyman Kuranel, Avukat Refik Daniş, Mustafa Ahı.

7.9.950 Kongresinde seçilen idare üyeleri:

Avukat Nail Bilen, Dr. Kemal Ahı, Zafer Yalçın, Ferudun Erserim, Dr. A. E. Battal, Mehmet Ali Demir ve Avukat Neşet Öğüt.

24.8.951 Kongresinde iş başına geçen idare heyeti üyeleri:

Dr. Nizamettin Özgül, Avukat Nail Bilen, Dr. Kemal Ahı, Öğretmen Feridun Erserim, Zafer Yalçın, Avukat Rauf Kutlar ve Cahit Belibağlı.

Gaziantep Kültür Derneği idare heyetleri 1947 ile 1952 yılları arasında onbinlerce lirayı fakir Gaziantepli Yüksek Tahsil öğrencisine borç olarak verdiler, Kültürel faaliyetlerde kongre üyelerinin ısrarla istediği canlılık gösterilemiyordu. Fakat bununla beraber 24.7.949 da verilen paydos temsili, 4 Ağustos. 951 gecesi başarılı idi. 19.2.950 tarihli fevkalâde genel kurul kongresinde dernek Tüzüğü incelenmişti.

26. Ağustos. 1952 kogresinde iş başına geçen yeni idare heyeti üyeleri şunlardı:

Avukat Hüseyin Tavşancıl, Avukat Refik Daniş, Dr. Nizamettin Özgül, Öğretmen Feridun Erserim, İhsan Mahmut - Dâi, Abdülkadik Batur ve Dr. Kemal Ahı.

6. Eylül. 953 kongresi neticesinde dernek idaresini ele alan üyeler:

Öğretmen Feridun Erserim, Osman Bilen, Avukat Adil Özbilge, Zeki Samlı, Avukat Rauf Kutlar, Fikret Kutlar ve Dr. Nizamettin Özgül.

15 Ağustos. 1954 genel kurulunda seçilen idare heyeti üyeleri:

Öğretmen Feridun Erserim, Osman Bilen, Fikret Kutlar, Kâmil Afat, Hayri Ekiçi, Avukat Zihni Kutlar ve Bedrettin Öztemir.

28.8.955 Kongresinde iş başına getirilen merkez yönetim kurulu:

Eczacı İhsan Güzel, Bedrettin Öztemir,

Seyfi Yurtsever, Şahin Toprak, Şahap Karslıgil, Öğretmen Kadri Kaynak, Öğretmen Feridun Erserim.

1955 Kongresinde seçilen Merkez yönetim kurulu üyeleri:

Seyfi Yurtsever, Şahin Toprak, Ali Çelikbaş, Bedrettin Öztemir, Oğuz Göğüş, Feridun Erserim, ve Reşat Cüzelbey.

27. 8. 957 Kongresinde seçilen idare heyeti üyeleri:

Avukat Adil Özbilge, Şahin Toprak, M. Oğuz Göğüş, Dr. Şahap Karslıgil, Öğretmen Feridun Erserim.

Gaziantep Kültür Derneği genel kongrelerinde üyelerin çoğunluğu, 1952-1957 yılları arasındada, Kültürel faaliyetlere büyük önem verilmesi temennisinde bulunmağa devam ettiler. İşbaşına geçen Merkez Yönetim Kurulları ise arzu edilir neticeler alamadı. Bununla beraber 8. Şubat 1953 tarihinde yapılan Gazilik günü, 4. Ekim 53 de yapılan Dülük Gezisi, 25. Aralık. 953 Kuruluş Gecesi, 6 Mayıs 954 Akşamı Prof. George, Helling'in konferansı başarılı idi.

Körler Okulunun, Şehitler Kütüphanesinin ve Öğretmen Okulunun Şehrimizde açılması için büyük gayret sarfedilmiştir.

Neticede Kültürel faaliyetlerde gösterilen başarısızlıklar, halkın derneğe olan ilgisini azalttı. Aydınların çoğu dernekle olan ilgilerini kestiler. Talebe Yurdu kurma işindeki başarısızlık, Üniversite gençliği arasındaki derneğin itibarını sarstı.

Kültür Derneği Öğrenciye yardım işine devam ediyordu. Bu sahada gösterdiği başarı derneği yok olmaktan kurtarıyordu. Derneği yok olmaktan kurtaran ve yaşamasını devam ettirenlerden, 1950 yılından beri Merkez Yönetim Kurulunda vazife alan, Öğretmen Feridun Erserimi burada saygı ile hatırlamak gerektir. Feridun Erserim derneğin umumi idaresine yıllardan beri hakim olmuş ve talebeye yardım işini muvaffakiyetle yürütmüştür. Derneğin son 15.9.957 tarihli Genel Kurul

toplantısında Feridun Erserimin fikri yine üstün gelmiş ve derneğin ismi (Gaziantep Yüksek Tahsil Okutma ve Kültür Derneği) olarak değiştirilmiştir.

15.9.1957 tarihli kongrede seçilen Merkez Yönetim Kurulu üyelerinden: Dr. Şahap Karslıgil, Hasan Bozkurt, Mehmet Atacan, Nezih Çankaya ve İhsan Uğraş'ta talebeye yardım işinin ön plânda tutulmasına taraftardır.

Sait Söylemez, Burhan Elbeyi ve Hulûsi Yetkin ise talebeye yardım kadar, Kültürel faaliyetlerde ön plânda yer verilmesine taraftardır.

Merkez Yönetim Kurulu üyeleri arasındaki fikir ayrılığı işleri aksatmamıştır.

Son Merkez Yönetim Kurulu zamanında Kültürel faaliyetleri yürütecek bir (Kültür ve yayın şubesi) kurulmuş, Ankarada bir yurt arsası satın alınmış, talebeye geçen yıllara nisbetle daha çok yardım yapılmıştır. Borçlular daha iyi takip edilmiştir.

Yeni Kurulan Kültür ve Yayın Şubesi on ay gibi kısa bir zamanda Kültürel sahada büyük bir canlılık göstermiştir.

Şubeye bağlı olarak çalışan Kitap ve Dergi yayın kolu, 7 Kitap yayınlamış; aylık (Gaziantep Kültür) dergisi ile haftalık (Gençlik Sesi) ve (Çocuk Sesi) Gazeteleri ile (Basın Bülteni) yayınlamaktadır.

Sergi kolu 2 sergi açmıştır. Tiyatro ve Müzik kolu 6 gece tertip etmiştir. Kitaplık ve Arşiv kolu, Gaziantep ile ilgili kitap, dergi, gazete, vesika ve fotoğrafları bir araya getirerek (Gaziantep Kitaplık ve Arşiv deposu) nu kurmaya çalışmaktadır. Kültür ve Yayın Şubesi idare heyeti ve kollarında vazife almış idareci ve yardımcı üyeler şunlardır :

Avukat Hulûsi Yetkin, Ömer Asım Aksoy, Emekli öğretmen Şakir Sabri Yener, Avukat Cemil Cahit Güzelbey, Emekli öğretmen Ömer Özbaş, H. Uğuroğlu Barlas, Dişçi Hasan Avşar, Tüccar Abdullah Edip Çitçi, Eczacı İhsan Güzel, Teknisyen Mehmet Ali Anlar, Gazeteci Faik Muhsinoğlu, Matbaacı Osman Tuzcu, Gazeteci Metin

Esen, Emekli öğretmen Cemil Güçyetmez, Salih Doğan, Cabir Tekin, Ahmet Taşar, Gazeteci M. Oğuz Göğüş, Güner Samlı, Hasan Öztaş, Mehmet Altınbüken, Gani Uncugil, Öğretmen Yıldırım Kavraal, Öğretmen Mehmet Solmaz, Matbaacı Lutfi Güceylioğlu, Gazeteci İbrahim Küçükdağ, Ertuğrul Karakoç, Alâeddin Aytemiz, Mehmet Arpacı, Kemal Tekin, Mehmet Ali Balım, Mahmut Türkmen, Ömer Gök, Mehmet Akyüz, Hilmi Kalaycı, Mehmet Katırcıoğlu, İlhan Subaşı, Fevzi Günenç, Yalçın Dâi, Fadıl Ezici ve Musa Karaca. Bu isimleri yazılı üyelere yüzden fazla genç de yardımcı olmuştur.

24.Ağustos.1958 tarihli kongreye Gaziantep Kültür Derneği her zamandan çok daha kuvvetli bir şekilde girmektedir. Gaziantep Kültür Derneğinin gelecek yıllarda memleketimize daha büyük hizmetlerde bulunacağına inanıyorum.

Hulûsi Yetkin

Bir Kitapçı Gözüyle:

Gaziantep Kültür Dergisi

-1958 yılında neşriyata başlayan Gaziantep Kültür Derneğinin yayınları ile her gün biraz daha iyi ve güzel neticeler aldığımızı nuniyetle müşahade etmekteyiz.

Gaziantep Kültür Dergisinin ilk çıkışında şahsen ben bu şehirde dergi yaşayamaz diye düşünmüştüm. Fakat değerli arkadaşımız Hulûsi Yetkinin kıymetli mesaisiyle Kültür Dergisi her gün biraz daha gelişmekte ve şehrimiz aydınları da bu teşebbüsü desteklemektedir. Bununla âdeta öğünmekteyiz.

Burada bir vazife var; o da zenginlerimizin bu hayırlı teşebbüsü desteklemeleridir. Bu derneğe yardım elini uzatacak muhterem hemşerilerimiz elbetteki hayırla yad edilecektir. Çünkü, bu derneğin ana prensibi, yoksul yüksek tahsildeki gençlerimizi iyi bir eleman olarak yetiştirmek ve Gaziantep'in kültürel kalkınmasını sağlamaktır.

Basın Kitabevi
Adnan RAVULLU

Mütercim Asım'ın Lûgatçiliği ve Lûgatleri

Ömer Asım AKSOY

(Sayı 9 dan devam)

Öteki örneklerde parantez içine aldığımız parçalar da eserin aslında yoktur. "Giysû filâ ve," "Çesan," maczelerinde Mütercim, müellifin yanlışlarını düzetmiştir.

Görülüyor ki Mütercim Asım, uluorta bir tercüme yapmamış, Türkçe açıklamalarında esere kendi bilgisinden, anlayışından bir çok şeyler katmış ve eksiklerini tamamlamak, yanlışlarını düzetmek suretiyle kitabı adetâ yeniden yazmıştır.

(2) TUHFE-İ ASİM:

Arapçadan Türkçeye bin beyitlik manzum bir lûgat kitabıdır Asım bu eseri Burhan-ı kaat'ı tercümesini bitirdikten bir yıl sonra telif etmiştir. Sümbülzade Vehbi'nin Farsçadan Türkçeye olan manzum "Tuhfe," sine bir nazire olarak yazdığını kendisi söylüyor. Asım bu Tuhfe'yi yazdığı zaman Sümbülzade, ikinci manzum lûgat kitabı olan Arapçadan Türkçeye „Nuhbe,, sini yazmamıştı. Bundan sonra Asım'inkinin üç dört misli "Nuhbeyi,, yazdı. Ve bu eser Asım'inkinden daha meşhur oldu. Çünkü "Tuhfe-i Asım,,da Arapçanın az kullanılan kelimeleri çoktur. «Nuhbe-i Vehbi»de daha ziyade herkesin muhtaç olduğu kelimeler tanıtılmıştır. Tuhfe-i Asım, kavramlara göre birtakım fasıllara ayrılmış, her fasıl aruzun ayrı bir vezniyle yazılmıştır. Asım'ın meşhur olmasında bu eserin etkisi yoktur. Örnek olarak birkaç mısra görelim:

Dekkı bab oldu: kapu çalmak, anahtar: miftah

(Fâilâtün feilâtün feilâtün fa'lün)

Bilmeze: cahil mürâi sofiye: zerrak de

(Fâiletün fâiletün fâiletün fâilün)

Çepreşik nesne: müşevveş, dolaşık da: mültef

(Fâilâtün feilâtün feilâtün fa'lün)

Maşita: yüz yazıcı oldu, donatmak: terkış

(Fâilâtün feilâtün feilâtün fa'lün)

Tehmim: nenni çalmak, tehcidir: uyarmak (Mef'ülü fâilâtün mef'ülü fâilâtün)

(3) KAMUS TERCÜMESİ:

Asım, Tuhfesinden yedi yıl sonra yani 1805 te Firuzubâtlı Muhiddinin Arapçadan Arapçaya kamusunu Türkçeye çevirmeğe başlamış, bu işi de beş yılda bitirmiştir. Eser, Burhan-ı Kaatı' tercümesinin dört beş misli kadardır. Her biri ortalama 950 büyük sayfa tutan üç cilttir.

Kamus, Arapçanın çok geniş bir lûgat kitabıdır. Eserin müellifi de büyük bir bilgin, gayet dikkatli bir araştırmacı ve inceleyicidir. Asım bu kitabı Türkçeye çevirirken Burhan-ı Kaatı' tercümesinde olduğu gibi pek çok öz Türkçe kelime kullanmış ve Arapça sözlerle Türkçe karşılık bulmakta büyük bir iktidar göstermiştir. Kamus için yazılmış olan şerhi ve başka başka önemli kaynakları da tecrübe sırasında el altında bulunduran Asım, her maddeye bu kaynakları inceledikten sonra son şeklini vermiş, gerektiğe şerhin veya öteki kaynakların neler dediğini göstermiş, yer yer müellifin ve şairin yazdıklarını tenkid etmiş, düzeltmiş ve "Mütercim der ki,, sözüyle başlayarak kendi düşünceleride bildirmiştir. Bu arada bazı lâtifeler ve bir lûgat kitabının çerçevesi içine sığmayacak şeyler de yazmıştır. Örnekler:

§ El-leslâse: Şol üşengen batıy'üttâ bı tembel kimseye denirki bir iş teklif eyledikte işte kalktım ve vardım diyerek suret-i icabet gösterüp yine keheletle teerhür eder ola. İstilahımızda ana can törpüsü ve eşek eğegili tâbir olunur.

§ El-mıtha: Bu bir el ayası kadar değirmi münakaş tahtadır ki dairen mâdâr kertüp kertigine ip sarup beri öte elinden atarak oynarlar. Bizim diyarlarında ana çıkşığı tâbir ederler.

§ El-fetem: ceviz içi fasit olmak mâ-

nasınadır ki taşra Türkisinde kakırcamak tâbir olunur.

§ El-akabe: Dağlarda veye kayalarda olan hüdayi oyma çukura denir ki anda su irkilir. Bazı diyarlarda kak tâbir olunur.

§ Eş-şerebe: ...ve tarlalara ve bağ ve hostanlara cıvelden ya nehirden su salıverecek gedige denir. Bazı diyarda gever tâbir olunur.

§ El-ittıban: Ayağa tunan geymek mânasınadır.

§ Araban: Hâbûr kazasında bir beldedir. Mütercim der ki: Araban Antep ile Behisni meyânında bir kazadır. Halâ Araban ovası tâbir olunur. Müellifin Hâbûrda dediği münhariftir.

§ El-hancere: ... Müellif...ibaresiyle resmeylemekle teşviş eylemiştir.

§ El-hancur: ...Müellif gerçi hulkumu halk ile tefsir eylemiştir. Lâkin müsama-ha eylemiştir.

§ Ed-dilâc: ...Pes Müellifin beyanı kâsır olur.

§ El-eslem :...Gerçi müellif bu resme beyan eyledi. Lâkin kütüb-i aruzda beyinleri fark üzere mersumdur.

§ Sellâm : ...Şairin ...mısraında "Selâm,, lâfzından muradı Davut Aleyhis-selâmdır. Lâkin kafiye muvafık olmadığından Süleyman lâfzına intikal ve ana dahi vezin mutavaat eylememekle „Selâm,, kelimesine irtihal eyledi. Mütercim der ki: Müellifin bu tövcihi Hafit efendi merhumun tasarrufatı mahsusaları kabilindedir. Lâtife: Bir kebir-ül-enf kimsenin yanında bir adam bu gün hava hoşça değildir demiş. Heman ol kimse şiddet-i infiale terk-i meclis edüp git.nüş. Sebebini sual eylediklerinde: Benin emfime tariz eyledi. Zira hava deniz bahsine mütealliktir. Denizde ise kayık olmağla bunun enfi kayık gibidir deyu beni hezletti demiş.

§ El-arez: Şol deveye derler ki doğru bevl eylenez ola. Devenin istikameti bevli ensesine doğru olmaktadır. Letaiften dir ki deveye niçin asıl doğrusuna bevl eylemezsiniz deyu sual ettiklerinde kangı

endamımız doğrudur deyu cevap vermiştir.

§ El-mihcer: ...Gözün oyumuna denirki nikabın gözlük tâbir olunan deliğinden oyumunca görünen dairesinden ibaretir. Alâ kavlin nikabın vech-i mezkur üzere gözlüğüne denir ki Arap nisvanı nikaplarının göze gelecek yerlerinde göz daşresince birer delik edüp taşraya anlardan nazar ederler. Yoksa bu diyarın avratları gibi ta be-sîne küşadeylemezler

* El-avani (*) : Nisvane itlak olunur. Zira taife-i nisvan, taraf-ı ricalden zulm ü cefa görüp bir kimseden mazhar-ı dad-ü nusret olmazlar. Şârih der ki: İbn-i Esirin beyanına göre taht-i eydi-i ricalde esir ve makhur aldıklarına mebni. Mütercim der ki: Vecheyn-i mekûreyn sudûr-i islâma nisbetledir. Yoksa zemanen nisvanı hususâ İstanbul cadûlarının biçare ricale istilâları kaleme gelür mâna olmadığı hüveydadır.

§ El- hasdel: Kene dedikleri böceğe denir, "kurad,, mânasına. El-hasdeli: Şol komşuya vasfolur ki daima gözü ve gön-lü hemcivarında ola. ol makule komşu civarında değil, mahallesinde ikamet etmek na-ma'kuldür. Mütercim der ki: iktitaf nam kitapta mersum olduğu üzere kurad dabbenin tüyünü ve kanını ne güne takşir ederse car-ı hasud ahi göziyle öylece takşir eder, Bu hakir öylece komşu nazariyle haylice musab olmuştur. Bu babta taharri ve tebaüd ile cümleye vasiyetim derkârdır. Amel etmek vacibedendir.

Yukarıdaki örneklerde Asım'ın Antep kelimelerinden nasıl karşılıklar gösterdiği, müellifi nasıl tenkid ettiği, konu dışı neler yazdığı ve tercümesine ne gibi lâtiferler eklediği görülmektedir. Lâtifelerinden bazıları çok müstehcendir. Burada o çeşit lâtifelerden örnek vermeyi uygun bulmadım. Merak edenlere birkaç maddenin yerini göstereyim:

"El-cevarih,, maddesinde (cilt 1,s.461)

"El-car,, " (cilt.1,s.804)

"Et-teltele" " (cilt.3,s.151)

"En-nihy,, " (cilt.3,s.936)

(*) Aslında esirler demektir.

SON

Gaziantep Şehri ve Vilâyetinin Tarihî Durumu

(Sayı 9 dan devam)

M. Ö. 1200 yıllarında merkezi Orta Anadoluda bulunan Büyük Eti Devleti yıkıldıktan sonra Güneye çekilen Etiler burada bir çok küçük Eti krallıkları kurmuşlardır. Bunlardan Gaziantep havalisinde, Kummuhi krallığı görülür. Devletin hudutları Gaziantep'ten Samsat'a kadar uzanmakta idi. Gaziantep şehri içinde bulunan bir saray kapısı kalıntısına ait hiyeroglifli ve kabartmalı bir taşın bulunuşu bize bugünkü Gaziantep şehrinin Kummuhi devletinin merkezi olduğu fikrini veriyor. Asurlar kuvvetlendiği zaman M. Ö. 900 700 arasında Aramiler, Asurlar ve diğer mahalli krallıklar arasında meydana gelen şiddetli savaşlara Kummuhiilerinde katıldığı görülmektedir. Markasi (Maraş), Hatena (Hatay) Samal (Zincirli) ve en son olarak da Karkamış Asurların eline düştü. M. Ö. 799 da Asur II. Sargon son Kummuhi kralı Mutalluyu ortadan kaldırdı. Devletini Asura bağlı bir eyalet haline koydu. Fakat Kummuhi ismi devam etti. Bu sefer Asur idare merkezi Dülük Babada kuruldu. Bu tepede hava tanrısı (Karkunt) un meşhur tapınak yeri de bulunmaktadır. Dülük Baba tepesi bütün havalesine hakim bir yüksekliktedir. Onun için Asurlular Askeri ve idarei merkezlerini oraya kurmuşlardı. M. Ö. 605 yılında Asur Devletinin çöküşüne kadar Kummuhi bir Asur devleti eyaleti olarak kaldı. Sonra burayı M. Ö. 545 tarihinde İran kralı Kiros zaptetti. Ahemenit satraplarının idare merkezinin de gene çıkan tarihi belgelere göre Dülük Baba olduğunu görüyoruz. Bu satraplar eski Kummuhi ananelerine bağladıkları bir asılladeler hanedanı kurdular. Büyük İskender'in Pers Devletini yıkmasından sonra Kommagene denen Kummuhinin mahalli kralları kendi menşelerini satrapların hanedanından neş'et ettirdiler. O zamanlar Kommagenenin merkezi Dülük Baba Samsatda bulunuyordu. Fakat

Dülük Babanın dini kıymetinin ve Tarkunt'un önemi devam etti. Şimdi (Dolichenus) diye söylenen kültür Romaya kadar intikal etti. M. S. 72 tarihinde burayı eski Kommagene hanedanını bertaraf ederek Roma idaresine bağlı olan Suriye devletine eklediler.

Dolichenus mabuduna izafeten bu şehre (Doliche) denir. Bizans kaynaklarında bu şehrin adı (Teluk, Tulupa) şeklinde, Arap kaynaklarında (Daluk) şeklinde geçer. Türkler ise buraya (Dülük) derler. Orta çağda kıymet kazanmış olan şehrin yerinde bu gün Dülük Baba adı verilen bir köy vardır.

Dülük, Asur, Roma, Bizans idaresinde bulunmuştur. Burasını Bizanslardan Hazreti Ömer'in Komutanlarından (İyaz b. Gannam) Arap orduları almıştır. Daha sonra İslamlardan tekrar bizanslara geçmiştir. Harun Reşit zamanında Bizanslardan tekrar müslümanlara geçmiştir, Gaziantep'i Harun Reşit Avasım şehirlerine katmıştır. Gaziantep uzun müddet müslümanların idaresinde kalmıştır.

Türkler buraya XI. Asrın sonlarına doğru Malazgit savaşından sonra yerleştiler. Alp Arslanın komutanlarından Afşin tarafından Dülük zappedildi. Daha sonra Anadolu Selçuklu Sultanı Süleyman Şahın 1084 tarihinde idaresine geçti. Sonra Maraş Senyörüne tabi olmuştur. Daha sonra burasını Konya Selçuklu Sultanı Kudüs kralı Baudavinden aldı.

1270 tarihinde bütün Anadolu gibi burası da Moğol istilasına uğradı. Mısır hükümdarı Tahir Baybars burasını Moğollardan tekrar aldı. Baybars ölünce şehir Dulkadır-Oğullarının eline geçti. Dülük şehrinin (1397-1398) tarihlerinde ehemmiyetini kayıp ettiği ve merkezin Ayıntab'a nakil edildiği görülüyor.

Ç A Ğ R I

Bir balkonda sen olmalısın
Bir balkonda ben,
Sıcak ellerinle bir top gül tutmalısın
Bırakmalıyım artık bu yalnızlığı
Yalnızlık başını alıp gitsin
Gel
Diz çöküb seyretmeliyim, gönlümce güzel-
liğini
Renklerin en yenisini sende bulmalıyım
Dalında yeşil
Gökte mavin olmalısın
Sen benim karım olmalısın
Ne zaman görürsen beni ıslak gözlerimle
yorgun
Bilki seni düşünüyorumdur,
Bilki senden geliyor yaşamının en güzeli
Kötü kötü düşünmekten değil

Değil susuk mavisinden gök yüzünün
Gözlerimi açıyorum aydınlık sabahlara
Korkulu düşlere pes dedik
Bir uzun bekleyiştir bunca yıl
Gel
İlk kadehi senin sevgine kaldıracığım
En güzel şiirlerini yazacağım gözlerine
Gel
Gel
Gitme
Emi.

Ertuğrul KARAKOÇ

Arkadaşlarım

*Arkadaşlık oldu gönül başlığın,
Tatmışsın zevkini arkadaşlığın,
Memnunsun yurdunun bu hoş ilinden,
Gaziantep'li der düşmez dilinden...
Arkadaşlık gibi var mı bir kıymet,
İyi bir arkadaş ilâhi ni'met...
Fadiloğlu, Ali, Mehmet ve İhsan,
Her biri imanlı ve ulu insan.
Aynı ruha malik Şahin ve Ziya,
Hiç birinde yoktur kibir ve riya...
Katlanır dost için her eziyete,
Her biri malik hoş bir meziyete,
Dost için bağını, aşını verir,
Hakikat yolunda başını verir,
Her biri cömert ve misafirperver,
Samimi olarak diyorki Enver:
Yüce Allahımdan istediğim şu,
Dünya ve ahiret olalım komşu...
Beraber koşalım hakkın izinde,
Kabirde, berzah'ta, mahşer yerinde,
Yanımda olsun hep arkadaşlarım,
Bunlar Gaziantep arkadaşlarım...*

Enver TUNCALP

Uzun müddet Dulkadır - Oğullarının elinde kaldıktan sonra Yavuz Selim'in Mısır seferi sırasında Yunus Bey Ayıntap evvela Maraş eyaletine bağlı bir sancak merkezi halinde teşkilatlandırıldı 1790 tarihinde Celalilerin isyanı üzerine burası taarruza uğradı. 1818 tarihinde Hurşit Ahmet Paşa Ha'ep Valisi iken Burası Halep'e bağlandı. 1839 tarihinde Nizip harbin den sonra Mehmet Ali Paşanın eline geçti. Mehmet Ali Paşa buradan çekilince tekrar Osmanlı devletinin bir parçası olarak kaldı. 1913 tarihinde müstakil sancak oldu. 1919 yılına kadar Osmanlı İmparatorluğunun sancağı olan Ayıntap 19 Ocak 1919 tarihinde İngilizlerin, 5 Aralık 1919 tarihinde Fransızların işgaline maruz kaldı. 25 Aralık 1921 de Anavatana kavuştu.

B.M.M. 1921 tarihinde 93 sayılı kanun ile Ayıntap ismini Gaziantep'e çevirdi. 1924 tarihinde Vilâyet oldu.

(Belediye İmar İşleri Tarih Komisyonu tarafından meydana getirilmiştir.)

Sabahat Aradgögüs

Cemile Koral

S O N

Gaziantep bir seyyah ve bir eğlence şehri olabilir

Gazelerde sık sık Türkiye'nin uyanık şehirlerinde: İstanbul'da, Bursa'da, Ege'nin muhtelif şehirlerinde, memleketlerine seyyah celbi için cemiyetler kurulduğu hakkında avadisler okuyoruz. Fakat kendi memleketimizde bugüne kadar böyle bir teşebbüsle karşılaşmadık. Acaba Bursa'nın Ege'nin bu hususta bizden daha imtiyazlı olduğumu zannettiliyor? Eğer gelecek seyyah, tarih seyretmek istiyorsa Antep'in her karış toprağı bir tarih sayfasıdır. Etilerin tarihi demek, Antep çevresi demektir. Bugün bile bir çok köylerimiz hâlâ Etiler zamanındaki isimlerini taşıyorlar. Antep-te Roma tarihinden sayfalar okuyabilirsiniz. Bizansı seyreder, İslam Bizans mücadelerine şahid olur. Mısıra, Hinde sefere giden büyük fatihlerden izler bulursunuz Kaleye çıkınca, onun iki tarafında göreceksiniz hüyükler üzerinize ne tesir yapar. Dülügü, Tilbaşar kalesine kâle almıyalında biraz Fırat sahillerine doğru inelim. Bir İngiliz'in bir Amerika-hya Taymis nehrini göstererek (bu akan nehir değil tarihtir) dediğı gibi Fırat'ta bir nehir değil bir tarihtir. Şöyle Birecik'ten eski ismiyle Rumkale'ye doğru bir yürüyüş yapalım. Başınızı ne tarafa çevirirseniz tarihten bir yaprak okursunuz. Bana inanmıyorsanız, Dr. Şıprta sorun. İçimizde yaşayan yaşlılar biliyorlar. Vaktiyle bu yerleri görmeğe Amerikadan geliyorlardı. Memleketimiz güney, güney-doğu ve doğu Anadolu'da iklim itibariyle yaşamaya en elverişli şehirdir. Hilkatten çalışmayı sevdiği kadar eğlenmeyi de seven halkımız kendiliğinden, basitte olsa memleketimizi bölgenin eğlence şehri haline getirmiştir. Şuurlu ve plânlı bir çalışma sayesinde noksanlarımız tamamlanabilirse çok kısa zamanda verici neticeler alabilir.

Seyyah deyip de geçmemeli. Bir zamanlar ben de seyyahı celbi suretiyle bir memleketin zengin olacağına inanmazdım. Fakat bir pazar günü gördüğün Versay Sarayı ve oradaki insan kalabalığı, bu hususta bana kâfi bir inanç verdi.

Bu mevzuâ son vermeden evvel şunuda teberrüz ettirmeli ki; eğlence bir lüks değil bir ihtiyaçtır. İyi eğlenemiyen bir insanın iyi çalışabileceğine inananlardan değiliz.

Abdülkadir Batur

Yeni Gaziantep gazetesi 26 şubat 1946

iki Bayramda

Atatürk'üm

Günlerden bir gün
Bir uğru çaldı bahtımızı
Bir karanlık gece oldu
Anadolu'm
Bu karanlıklar içinden
Derken efendim
Bir fırtına koptu.
Kökünden söktü
Öz suyunu tüketmiş ağaçları.
Bir şafak söktü Selanik'ten
Bir kuşluk oldu Samsun'da
Yürüdü Erzurum Ankara
Anadolu Kemali'ne erişti
Otuz - Ağustosunda.
Sonra Mehmedim
Eğdi kaşlarını tokrak üstüne.
Baktı Anadolu'm
Tümcek köylü
Mahzun yüzlü, uzun boylu
Onlar bütün temiz soylu
İzbe köşelerine memleketin
Parça parça betik saldı.
Bütün yurda salkıkladı
"Atatürk,, soyadın aldı
Bayrak bayrak
Davul davul
Kendi sözü "efendi,, dedi.
Derken efendim
Yeniden yeşerdi memleketim,
Bir başlangıcıydı ermişliğin
Yürüyen kökten gövdeye
Gövdeden dallara dek
Yeniden başladı esmeye
Şandımanlığı dileklerin
Yıldırım Bengi Kavraal

AŞK İÇİN GÜLLER ALIYORUM

Bütün aynaları kırdım
Artık çirkin değilim.

Ali Galip Pi
(Eskişehir)

Tarihî Belkis harabelerinde üç gün ve dışarıya kaçırılan hazineler

Mehmet SOLMAZ

(Sayı 9 dan devam)

Belkis Harabelerini bazı sebepler yüzünden muhtasar olarak inceledim. Halbuki mezkûr harabeyi Arkeoloji (1), Epigrafi (2), Filoloji (3) (Lengüistik), Nümimatik (4) ilimlerinin ışığı altında ve birçok yerli ve yabancı kaynaklara taş vurarak mufassal olarak incelemek isterdim.

KARTAL ve HAKİMİYET SENBOLU:

Belkis harabelerini incelerken en çok insanın nazarı çikkatini çeken bir resime rastlarsınız. Mezar taşlarında, yüzük kaşlarında, kabartmalarda, mağara kapılarında, muhtelif değerlerde bakır para üzerinde çeşitli pozlarda kartal resimleri vardır. Kartal taş üzerine nakşetmeleri veya şuraya buraya çizmelerinin sebebi derin manâlar ihtiva etmektedir. Çünkü kadim Romalılarda kartal hakimiyet ve yiğitlik timsali olarak kullanılmaktaydı. Bugün bile şu devletlerde A. B. D., Meksika, Polonya, Romanya, Yugoslavya, Bolivya, Şili, Kolombiya, Çekoslovakya, Suriye bir; zamanlar: Fransa, Almanya, Avusturya da hakimiyet timsali olarak kullanılmaktadır.

SU YOLLARI ve DEPOLARI:

Romalıların en büyük eserleri olan su yolları ile depolarına bu bölgede sık sık rastlanmaktadır. Belkis köyünün yakınında olan en yüksek bir tepede bulunmaktadır. Çok dik olan bu tepenin üzerine çıkacak olursanız çok muazzam tarihi eserlerle karşılaşacaksınız. Tepenin tam üzerinde altı su kuyusu ile kuyu diplerini birbirine bağlayan su deposu vardır. Bu deponun suyu Nizip ile Gaziantep arasında olan Turlu ile Kızılkent köyleri arasındaki Karpuzatan suyunun su yolları ile depoya getirildiği mantığa en uygun geliyor. Çünkü tepe üzerindeki su deposu ile halen Nizip'in

su ihtiyacını karşılayan su yolları arasında ilgi vardır. Bu su yolları tepenin eteğini takiben tepenin ortasındaki depoya gelmektedir. Tepedeki kuyuların ise yağmurdan istifade yahut kontrol ve havalandırma kuyuları olması ihtimali çok kuvvetlidir. Hele tepenin üzerinde iki kuyu arasındaki düzlükte mozayik üzerine nakşolmuş bir kadın resmi göze çarpmakta. Heraldik mezkûr resmin su yollarını yaptıran ve yapanla ilgisinin olması gerekmektedir. Asırlar geçtiği halde sanat eserliğinden bir şey kaybetmemesi ve o zamanın sanat kabiliyetine insanı âdeta hayran bırakıyor. Çünkü bugünün tekniği ne kadar ilerlerse ilerlesin Sinan'ın Camiisi, topraktan çıkan sanat eserleri, işlenmiş çiniler, cam eşyalar karşısında çok sönük kalıyor. Eğer öyle olmasaydı çıkarılan sanat eserlerinin özelliklerinden birşeyler kaybetmesi icabederdi. Halbuki bulunan sanat eserleri şimdi yapılmış gibi terü tazedir.

- 1 — ARKEOLOJİ: Yer altından çıkarılan anıtlarla eşyayı tanıma ilmi.
- 2 — EPİGRAFI: Mermer tunç üzerine kazılmış yazıları okuma ilmi
- 3 — FİLOLOJİ veya LENGÜİSTİK: Diller ilmi.
- 4 — NÜMİZMATİK: Bozulmuş paralarla madalyaları tanıma ilmi.

(Devam edecek)

Genç iken bilgi ağacı dikelim ki ihtiyarladığımız zaman gölgesinde barınacak bir ağacımız olsun.

Chesterfield

Nerede geleneklerimiz?

Hasan ÖZTAŞ

Milletler ancak geçmişlerinden örnek alıp, atalarının iyi taraflarını idame ettirmek ve kötü taraflarını ya iyiye yöneltmek yahut ta atmakla vükselebilirler.

Hele bizimki gibi mazisi kahramanlık, doğruluk, ve fedârkârlıklarla dolu milletler yükselebilmek için başka milletlere değil, kendi öz varlıklarına göz atmalı, kendi öz milletinden örnek ve feyiz almalıdır.

İyi geleneklerimizi yaşatalım, fena olanlarını bırakalım diye çırpınıp duruyoruz.

Ama ne var ki bütün bu çırpınmalara, didinmelere rağmen bugünkü cemiyetimiz iyi diyerek kabullendiğimiz birçok an'anelerimizi kendi bünyesine göre tadil etmiştir.

Fatih zamanında sabahleyin dükkânını açanlar, ilk müşteriden sonra geleni komşusunun siftah etmesi için :“Bende istediğiniz mal kalmadı, işte şurada var,, diye diğer dükkânlara gönderirlermiş.

Şimdi belki o dükkânlarda aynı insanların aynı kanı taşıyan torunları var. Fakat o ruh, o insanlık anlayışı kaybolmuştur artık. Yaşamayı icabeden, bu milletin yükselebilmesi için yaşatılması elzem olan o gelenekler bugün bizim için elemle yad edilen tatlı bir hatıradan başka birşey değildir.

Bugünkü ticarî ahlâk dejenere olmuştur. Bugün komşusuna müşteri gönderen değil, kendi menfaatleri için onları baltalayan, onların müşterilerini binbir madrabazlıklarla çalan, gözünü sadece para hırsı bürümüş bir gürûh vardır ortalıkta.

Eskiden atalarımız dedelerimiz çocuklarına iyi düşünce, temiz ahlâk, ideâl, insanlık duyguları öğretir ve bizzat kendileri onlara örnek olurlardı.

Bugünkü ebeveynlerin birçoğu ise, çocuklarına, ahlâk yerine ahlâhsızlık, iyilik yerine kötülük, ideâl yerine dalkavukluk, ve yükselmek dururken alçalmağı öğretiyorlar. Yeni yetişen genç neslin de dimağında insanlık sevgisi, fazilet, hissi tomurcuklanacağına, bencillik, kötüye rağbet ve maddi hırslar kök salıyor.

Ruhu kör, vicdanı kör bir gençlik ise bu millete asla ve asla faydalı olamaz.

ERTUĞRUL KARAKOÇ'UN İLK'İ

Elbistan kazasının, Celâ köyünden 1936 doğumlu Ertuğrul Karakoç, Gaziantep Kültür Derneği tarafından yayınlanan 9 sayfalık ışık dolu kitabında gerçek şiirinin kapılarını zorluyor. Yakın bir gelecekte açacakta.

Bu genç arkadaş kısa bir zaman sonunda sanat dergilerimizde lâayık olduğu yeri de alacaktır, Yolu açık olsun.

“Bir şey yanar içimde alev alev
Bir şey yanar, beraber içimizde.

Aşk, para, şarap, kumar değil.
Türkiye'm kalbimizde.

Türkiye'm Türkiye'm Meriç'ten Kars'a kadar
Türkiye'm alını açık, yüzü ak,

Türkiye'm kutlu sancak,

Candan açtık cehle karşı bir savaş.,,

Yukarıda bir bölümü aldığımız (Türkiyem) ve şu (Haberler Bülteni) kırkını aşmış kodaman şairlerimize, 21 yaşındaki aydın bir Türk şairi tarafından afilli bir ihtar olmuyor mu?

“Güneş böyle doğmazdı bir zamanlar.

Bir zaman yeşile hasrettik biz de.

Rüzgâr ölüm yağdırırdı anacığım.

Ölüm üstüne.

İşte bu memleket benim kardeşim

Bakıp geçme öylesine.,,

Ayhan HÜNALP

Tercüman Gazetesi 24.Mart.1958

Gaziantep'te Eczacılık

H. Uğuroğlu BARLAS

Gaziantep'te eczacılık 1820 yıllarında başlıyor. O devrin eczacılarını şimdiki anlamda birer eczacı olarak kabul etmemek lâzım gelir. Bunlar üniversite mezunu değillerdi. Fakat halkın ilâçlarını nabati olarak hazırlarlar ve devirlerinin imkanları dahilinde halka faydalı olmaya çalışırlardı. Bu sebeple şehrimiz eczacılığını 1- Diplomasızlar 2-Diplomalılar olmak üzere iki kısım altında inceleyeceğim.

Diplomasızlar devri : 1820 den bu yana bir çok berber ve doktorlar eczacılık vazifesini ifa etmiştir. Bunlara Berber Torus, Berber Şitilinoğlu, Artın Hakim ve oğlu Karabit misal gösterilebilir. Yalnız şunu belirtelim ki bu saydıklarım o zaman şehirde büyük isim yapanlardı. Bunlar hekimlikteki ve eczacılıkta ki şöhretleri sayesinde bugüne kadar halkın hafızasında yaşayabilmişlerdir.

Diplomalılar devri : 1870 - 1880 yılları arasında şehrimizde Amerikan kolejinin kurulması üzerine Ermeni vatandaşlarımızdan büyük bir kısmı burada okuyup mezun olarak Beyrut Amerikan Külliyesinde tıp ve eczacılık tahsil etmiş ve sonra şehrimize gelerek çalışmaya başlamışlardır.

Tansilden gelenlerden :

Eczacı Sabis : Gaziler caddesinde şimdiki Cumhuriyet mağazası yerinde.

Eczacı Yelbant : Gaziler caddesi Mevsim mağazası yerinde.

Eczacı Navor : Suburcunda Rüştü A-talar yerinde:

Eczacı Antrenil : Suburcunda eski Hamit Uras muayenehanesi altında.

Eczacı Honel : Şimdiki Suburcu İmam Kayalı acentası altında.

Eczacı Baderer : Suburcu Şifa eczanesi yerinde.

Eczacı Dikvan : Şehir Kütüphanesi yerinde.

Eczacı Annikyan : Suburcunda Moda berberi yerinde ve bir tanede Amerikan

Hastahanesinde olmak üzere dokuz eczane açtılar. Ermenilerin yurttan çıkarılma tarihi olan 1921 yılına kadar vazifelerine devam ettiler. Ermeniler gittikten sonra şehir bir kaç ay eczanesiz kaldı.

Yukarıda yazdıklarımın da anlaşılacağı üzere, ilk diplomalı tabib ve eczacılarımız Ermeni vatandaşlarımız arasından çıkmıştır. Bu durum Antakyalı Teyfik Doğan'ın 1922 yılında eczane açmasına kadar sürdü.

Eczacı Teyfik Doğan : İlk islâm ve ve Türk eczacımızdır. Dai'lerin damadıdır. 1922 de Birecikten gelerek Honel'in eczanesini satın aldı. Burada dört yıl kadar kaldı. Sonra şimdiki İstanbul eczanesinin bulunduğu yere taşındı. Bu taşınmaya sebep Mecit Barlas Hastanesinin şimdiki yerine Hüseyin İnci oğullarının evinin bulunduğu yerden taşınmasıdır. Teyfik beyin 1938 de ölmesi üzerine eczaneyi Vasif Onat satın aldı.

Belediye Eczanesi : Gaziantep belediyesi 1923 yılında Keyvan Hamam karşısındaki gözlükçünün yerinde bir eczane açtı. Sekiz yıl kadar çalıştı. 1928 yılında mesul müdür İsmail Hakkı Akbarlas'ın istifa edip müstakil eczane açması üzerine Gaziantep'te İsmail Hakkı Mesul müdür oldu. İki yıl sonra onunda istifa etmesi üzerine Belediye eczaneyi Salih Göksele sattı.

Şifa Eczanesi Asaf Erkiliç : 1923 yılının sonunda şimdiki Demokrat Parti merkezi altında ki dükkanlardan birisinde eczane açtı. Buradan halen oturmakta olduğu yere taşındı.

İstikamet (Türkiye) Eczanesi Cemil Barlas : 1925 yılı ilk aylarında, Tunaç oteli altında bakkal Kâzımın bulunduğu yerde eczane açtı. Üç yıl sonra Doktor Hamit Uras'ın muayenehanesinin altına taşındı. Bir yıl sonra Dr. İbrahim Söylemez'in muayenehanesi yanına yani İmam Kayalı

acentasının yarısına nakletti. Nihayet 1932 yılının 27 Şubatında şimdiki yerini yaptırıp taşındı. 1959'da İstikamet olan isim Türkiye olarak değiştirildi.

Kanaat Eczanesi İsmail Hakkı Akbarlas: 1928 yılı başlarında, sebze halı yanında, Yeni (Tutlu) hamam bitişiğindeki şimdi yerinde bakkal dükkanı olan iki taraflı küçük dükkânda eczane açtı. Burada beş yıl kadar kaldı, sonra şimdiki Bekir Aksoy eczanesinin bulunduğu yerin karşısındaki manifaturacının yerine taşındı. 1935'te Adana'ya oradanda 1938 yılının 23 Temmuzunda memleketi olan Hatay'a nakletti.

Salih Göksel Eczanesi Salih Göksel: 1928 yılında Belediye Eczanesini satın alıp aynı yılın sonlarında şimdi yerinde Selçuk Göksel Eczanesinin bulunduğu yerde eczane açtı. 5-1-1954'te müesseseyi oğluna devredip, İstanbul'a nakletti.

Bekir Aksoy Eczanesi Bekir Aksoy: 1933 yılında Besniden gelerek şimdi çalışmakta olduğu yerde eczane açtı.

İstanbul Eczanesi Vasıf Onat: 1939'da Teyfik Doğan'dan satın aldığı yerde eczacılığa başladı. Önceleri küçük olan eczane bugün büyütülmüştür.

Yeni Eczane Mustafa Ahı: 1943 yılında hastane eczacılığından istifa ederek Özbal apartmanı karşısında eczane açtı. Üç yıl evvel şimdiki yerine nakletti.

İhsan Güzel Eczanesi İhsan Güzel: 1950'de halen Bak-Bak radyo atelyesinin bulunduğu yerde eczane açtı. Dört yıl sonra Atatürk Bulvarından, şimdi çalıştığı hal

karşısına nakletti.

Ardın Eczanesi Neclâ Barlas: 6-9-1952 yılında Çikrikçi hamam karşısında halen çalıştığı yerde eczane açtı. Eczacılarımız içinde yeğane Doktora vermiş olanıdır. İlk kadın eczacımızdır.

Selçuk Göksel Eczanesi Selçuk Göksel: 5-1-1954'te İstanbuldaki eczanesini babasıyla değişti. Bu eczane Salih Göksel Eczanesini bir devanıdır.

Ulusoy Eczanesi Ahmet Ulusoy: 17-7-1954 yılında Gümüş Kastelde Santral oteli altında eczane açtı. 1957'de kendisi gibi askeriyeden ayrılmış bir eczacı olan Ali Yeltekin'e devrederek İstanbul'a gitti.

Sağlık Eczanesi Mustafa Hekim: Ordudan ayrılmadır. 6-10-1954'te halen bulunduğu yerde eczane açtı.

Yeltekin Eczanesi Ali Osman Yeltekin: 1957'de satın aldığı Ulusoyun yerinde eczacılık yapmaktadır.

Gaziantep Eczanesi Refik Özdiç: 6-1-1958'de Suburcunda eczane açtı.

Ümit Eczanesi Ali Haydar Özuslu: 14-3-1958'de Şekerci Durdu İşhanı altında eczane açtı.

Atay Eczanesi İshak Abit Atay: 3-7-1958 yılında Mütercim Asım Caddesinde eczane açtı. Antakyalı İsmail Hakkı Akbarlas'ın annesinin amcası olur.

Son olarak şunu söyleyeyim ki her on bin nüfusa bir eczane açma tahdidi 1950 yılında kaldırıldığından şehrimizdeki eczanelerin sayısı önümüzdeki yıllarda daha da artacaktır.

Vatan laş! Milyonlarca insanın hayat tecrübelerini ve fikirlerini bir arada saklayan ve milletçe kalkınmamızın temeli olan kütüphanelerimizi unutma! İşine yarayan kitap ve dergileri Şehir veya Şehitler kütüphanesine bağışlarsan, memleketine en büyük hizmetlerden birini yapmış ve kütüphanelerimizi daha fazla zenginleştirmişsin.

Gaziantepli folklorcuların müşterek eseri olan (Gaziantep Yerli Âdetleri) Kitabı basılıyor. Kitapta nişanlanma, evlenme, ev idaresi, kıyafetler, yemekler, eğlenceler, doğum ve çocuk terbiyesi gibi âdetlerimizi anlatan bahisler vardır.

Gelecek sayımızdan itibaren Gaziantepten İstanbul'a tahsile ilk gidenler yazılarımızı yayınlamaya başlıyoruz.

Türk Şiirinde Vatan Teması (Örneklerle)

(Sayı 4 den Devam.)

Vatan: Ziya GÖKALP'in dediği gibi, "Vatan üstünde oturduğumuz demek değildir. Vatan milli hars dediğimiz şeydirki üstünde oturduğumuz toprak ancak onun zarfından ibarettir ve mukaddestir,, ona zarf olduğu için mukaddestir" diyor. İşte bu duygusunu da aşağıdaki şiirinde belirtiyor. Ve Vatan terimini, Vatan'ın neresi olduğunu bilmeyen gençliğe her mısra-ı bir altın olan şiirle haykırıyor:

Bir ülkeki camiinde türkçe ezan okunur.
Köylü anlar manasını namazdaki duânın..
Bir ülkeki mektebinde türce kur'an okunur,
Küçük büyük herkes bilir buyruğunu hüda-

nın

Ey Türk oğlu işte senin orasıdır vatanın!
Bir ülkeki toprağında başka ilin gözü yok
Her ferdinde mefkûre bir, İsan âdet din
birdir;
Mebûsanı temiz orda boşoların sözü yok.
Hududunda evlatları seve seve can verir,
Ey Türk oğlu işte senin orasıdır vatan'ın.

Ayrıca yukarıdaki şiirini vatan'ın geçmişteki mazisini göğsü kabarak naklettiği gibi "Hududunda evlatları seve seve can verir,,mısralarıyla geleceğe güvenle bakıyor ve ondan emni bir halde bahsediyor. Evet hakkıdır çünkü her milletin fertleri vatanının geçmişiyle öğrenir.

Bir başka yaprak çevirelim. Türk vatanının kaderil..

İşte vatandaşlarım, vatanın kutsallığına inanan o ru her şeyden üstün tutan Türk milleti, asırlardır Serhatlerde at oynatmış her karış toprağı Türk atlarının çelik nal-larıyla damgalanmış ve onun her avuç toprağı Türkün kanı ile ıslanmıştır. En nihayet bu kadar bahtiyarlığa nail olan vatanımız bazı mendebur, menfaatkeş Padişahların bozuk idaresi yüzünden yabancı devletlerin kirli çizmelerile çiğnenmiş ve p's ellerile paylaşılmağa yüz tutmuştu. Bu durum kar-

sısında cevapsız kalır zannettiği şiirini vatan şairi Namık KEMAL gür ve erkek sesile haykırıyor.

" Vatan'ın bağına düşman dayanmış hançerini, Yoğmuş kurtaracak bahtı kara mağbedini,, Senelerden sonra bir sihirli ses buna cevap veriyor.

" Vatan'ın bağına düşman dayanın hançerini, Bulunur kurtaracak bahtı kara mağderini,,

Evet vatandaşlarım kahraman Atatürk verdiği sözü yerine getirdi vatan kurtuldu. Vatan'ımız işte gözümüzün önüne serilen Türkiye'dir. Mehmet Emin YUDAKUL'un Anadolunun karanlık günlerinden bahseden ve gençliğe armağanı bir şiir.

Yüzüyurdu ağlıyordum; ırmaklar;
Yürüyordum; düşüyordu yapraklar;
Yürüyordum: sararmıştı yaylalar;
Yürüyordum; ekilmişti tarlalar.
Bir ses duydum, dönüp baktım bir kadın:
Gözler dönük, kaşlar çatık, yüz dargın.
Derileri çaklak, bağı kap kara
Sağ elinin nasrında bir yara.

Başında bir s ki püsk peştemal
Koltuğunda bir yamalı boş çuval! .

-Ne o bac?

-Ot yiyoruz, nolacak!..

-Tarlan yokmu

-Ne öküz ne toprak...

Bu güne dek ırgat gibi didindim

Çifte gittim ekin biçdim geçindim

-Kocam nerde?

Ben dulum:

- Kocam şehid, bir ninem var bir oğlum

- Soyun sopun?

- Onlar dahi hep yoksul

Ah efendi bize karşı İstanbul

Neden böyle bir sert, yalçın taş gibi?

Taşraların hayvanlıkımı nasibi.

(Devamı edecek)

DERNEĞİMİZİN İSTİKBALİ GENEL KURUL KARARLARINA BAĞLIDIR

(Sayfa 3 den Devamı)

Bu madde şimdiye kadar Dernekten yardım görmüş ve görecek bütün öğrencilere şamildir.)

Yeni kabul edilecek bu madde sayesinde dernek bir talebe bankası zihniyeti ile çalışacak ve hatır gönülün ortadan kalkmasına yardımcı olacaktır.

2) Kültür ve Yayın Şubesinin Sermayesi artırılmalıdır:

Kültür ve Yayın şubesi programını gerçekleştirebilmesi için en az 75.000 lira döner sermayeye ihtiyacı vardır. Bu sermaye ile bir matbaa kurulacak; kitap, dergi gazetelerimiz Gaziantep'e layık bir şekilde yayınlanacak; Gaziantep kitaplık ve arşiv deposu kurulacak; Tiyatro ve Müzik kolumuz daha iyi geceler hazırlıyacak ve sık sık sergiler açılacak; ilkokul davasının haline yardım edilecektir. Hülâsa bugünkü faaliyetimiz en az 10 misli artacaktır.

Kültür ve Yayın Şubemiz bugünkü faaliyetini sadece 6000 lira döner sermaye ile yürütmektedir. Gaziantep Belediyesinin kültürel faaliyetlere tahsis ettiği 10 000 liranın 4000 lirası bile idare heyetince keyfi olarak talebeye yardım faslına aktarılmıştır.

Genel Kurul, 73000 lira sermayeyi talebeye yardım işine bir yıl için kâfi görürse ve derneğin diğer gelirlerini yurt ve kültürel faaliyetlere tahsis ederse, dernek memlekete daha faydalı olabilecektir.

Hulûsi Yetkin

Şehrimizde:

GAZİANTEP HABERLER AJANSI

kuruluyor.

Gazişehirimizin haberlerini büyük gazete ve Ajanlara ulaştırmak gayesiyle harekete geçen H.Uğuroğlu Barlas ve Metin esen'i tebrik ederiz.

Barak Türkmenleri arasında yıllarca yaşayan Ömer Özbaş'ın hazırladığı:

Gaziantep Dolaylarında

Türkmenler ve Baraklar

İsimli eser Gaziantep kültür Derneği tarafından bastırılmaktadır. Bu eser onbinlerce Türkmenin hayat hikâyesidir. Onbinlerce Türkün tarihini, folklorunu, adetlerini, güzel sanatlarını dile getirmektedir.

Eserin müellifi Ömer Özbaş Baraklı meşhur İdris İnal ile birlikte

Kültür Derneğinin Kitap, Dergi ve Gazete Bağışları

Gaziantep Kültür Derneğinin Kültür ve Yayın Şubesi, 7 ay içinde, yüzlerce Gaziantep Köyüne, ilkokullarına yazarlarına ve yayıncılarına ilgili müesseselere parasız kitap, dergi gazete ve büroşür göndermiştir. Halkımızın Kültür ve yayın Şubesine yaptığı bağışlar nisbetinde yapılan bu parasız dağıtımların; Gaziantep'te yayın faaliyetinin süratle gelişmesinde büyük yardımcı olmuştur.

7 ay içinde: 501 adet kitap, 609 adet dergi, 1.285 adet gazete, 4.899 adet büroşür parasız dağıtılmıştır.

Bu sayfadaki fotoğraf, derğimize Gaziantep Ceza ve Tevkif evinden gönderilmiştir. Fotoğraf, derneğimizin Cezaevi kütüphanesine bağışladığı kitap ve dergileri okuyan bir mahkûm ve mevkuf gurubunu göstermektedir.

Cabir TEKİN

Gaziantep Ceza ve Tevkif Evinde Kültür Derneğinin bağışladığı yayımları okuyan mevkuf ve mahkûmlar

DERNEK ÜYELERİNE DUYURULUR

24. Ağustos. 1958 Pazar günü saat 8,30 da Gaziantep Kültür Derneğinin Öğretmen okulunda yıllık Genel Kurul toplantısı vardır. Bütün üyelerin teşriflerini dileriz.

Merkez Yönetim Kurulu

Kilis Kültür Derneği

Kilisli hemşerilerimiz yeni bir hamle ile (Kilis Kültür Derneği) ni kalkındırma-ya çalışıyorlar. Gaziantep Kültür Derneği de ülküdaş derneğe mümkün olan yardımı yapacak ve işbirliğinde bulunacaktır.

Amacımız bir lir. Çalışmalarımızı da birleştirmek gerekiyor. Ağustos 1958 ayında müşterek bir gece tertip edilecektir.

Gaziantep'te derlenen

TÜRKÜLER ve MANİLER

Kitabı Yayınlanmıştır.

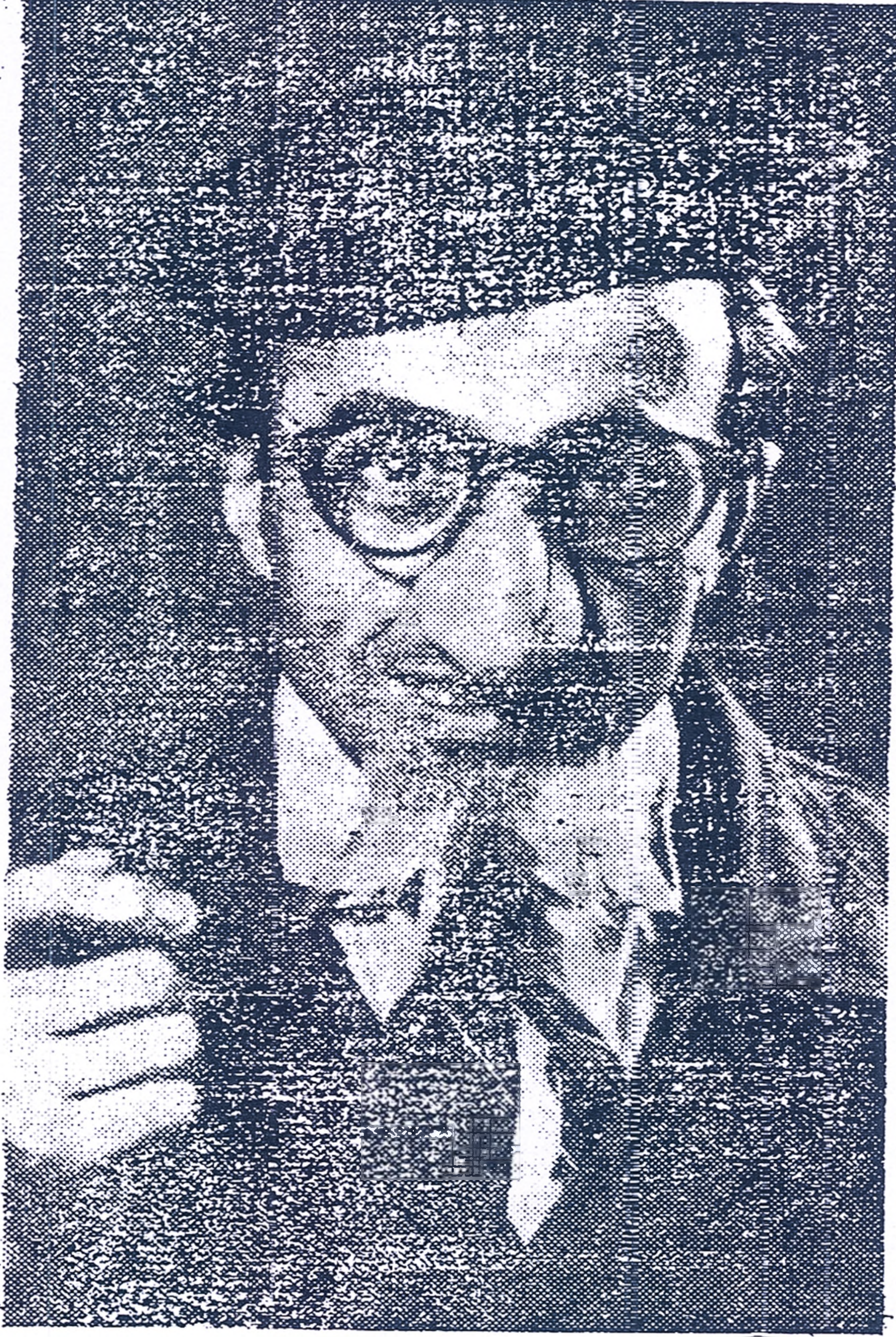
H. Uğuroğlu Barlos'un

S U

isimli 3 perdelik manzum

piyesi yayımlandı.

Derneğimizin Tiyatro ve Musiki gösterileri

Şen Tiyatroculu Mehmet Arpacı
Apanakyan Rolünde

Gaziantep Kültür Derneği Gaziantep'te amatör tiyatromun gelişmesini ve Gaziantep'te Devlet Tiyatrosunun bir şube açmasını temin için mümkün olanı yapmaktadır. Kültür ve yayın şubesinin çok maddet maddi imkânlarına rağmen; okullarını ve resmî dairelerin pek az desteğine rağmen; iyi bir çalışma yerinin olmamasına rağmen derneğe bağlı Gençlik Birlikleri binlerce vatandaşın ilgisini ve takdirini toplamaya muvaffak oldular.

Altı ay içinde 6 gece tertip edilmiş, 3700 vatandaş bu gecelerde bulunmuştur. Musamerelerde 15 temsil ve sikeç sahneye konmuştur. Temsillerde 82 Gaziantep'li amatör genç rol almıştır. Musiki ekiplerinin gösterileri de halk tarafından çok beğenilmiştir. Türk musikine meraklı 54 amatör genç bu gecelerde halkın alkışını toplamışlardır.

Bu sayfadaki fotoğraf, 30 Haziran 1953 akşamı oynanan (İsmail Sarrafî) isimli temsilde Mehmet Arpacıyı Apanakyan rolünde göstermektedir. Mehmet Arpacı radyo teknisyenidir. Boş zamanlarında tiyatro üzerinde çalışan yüzlerce gençten biridir.

Gaziantep'te daha iyi temsiller ve gecelerin hazırlanması için herşeyden önce genel kongrenin Kültür ve Yayın Şubesinin sermayesini artırması ile mümkündür.

Sabahattin Kazanmaz

Gaziantep Kültür Dergisi
Abonelere ve öğrencilere
Fiatı 85 Kuruştur.
Altı aylığı 50); Yıllığı
10 liradır.

Abone ve Haberleşme
Adresi :
Hulûsi Yetkin
Adliye Karşısı
GAZİANTEP

Gönderilen Yazılar
iade edilmez.
Yazıların daktilo
edilip gönderilmesini
dileriz.